

Nr 112.

Av herr **Adler m. fl.**, om avslag å *Kungl. Maj:ts* under nionde huvudtiteln av statsverkspropositionen upptagna förslag om inrättande av vissa konsulentbefattningar m. m.

Vårt lands export av framförallt animaliska lantmannaprodukter hade under tiden närmast före världskriget uppnått en nog så anseelig omfattning. Under krigets senare del upphörde denna export så gott som helt och hållet. Efter fredsslutet har den visserligen åter kommit i gång men ehuru en förbättring visat sig år från år, har förkrigsexportens kvantitet ännu icke uppnåtts. Samtidigt härmed bör observeras, att Danmarks motsvarande export numera långt överstiger förkrigskvantiteten samt att Finland likaledes vad smörproduktionen beträffar uppnått förkrigsställningen och därjämte upparbetat en högst betydande ostexport. I fråga om fläsk är dessutom att märka, hurusom åtskilliga främmande länder såsom Kanada m. fl. vinna alltmera insteg på den engelska marknaden. Följaktligen måste man ha rätt att draga den slutsatsen, att vårt lands ställning som exportland vad animaliska jordbruksprodukter beträffar har försämrats både absolut och än mera relativt i förhållande till andra länder. Detta förhållande avspeglar sig i prisläget så till vida, att motsvarande danska produkter väl bibehålla sin överlägsenhet härutinnan, medan Finland och även andra länder förbättrat priserna å sina produkter i jämförelse med priserna för de svenska produkterna.

Då avsättningsmöjligheterna för vissa animaliska produkter till goda priser är ett livsintresse för framför allt det mindre jordbrukets utöware i vårt land, är det givet, att frågan om åtgärder för lägets förbättrande börjat tillvinna sig allt större och större uppmärksamhet. Och åtskilliga förslag till dylika åtgärder ha framställts. I årets statsverksproposition föreslås t. ex. under nionde huvudtiteln dels inrättande av en lantbrukskonsulentbefattning i Berlin och dels beviljande av anslag till tvenne konsulenter hos smörprovningarna. Därjämte har bl. a. lantbruksstyrelsen föreslagit vidtagande av åtgärder för inrättande hos hushållningssällskapen av tio mejerikonsulentbefattningar, vilket förslag dock icke för det närvarande upptagits av Kungl. Maj: t. Förliket år har Kungl. Maj: t dessutom förordnat, att annat smör än runmärkt sådant icke finge utföras ur riket o. s. v.

Den fråga som vid iakttagande av sålunda vidtagna åtgärder eller av väckta förslag till dylika tränger sig fram är utan tvivel om garanti finnes för att man

genom ett dylikt system med partiella av varandra relativt oberoende åtgärder verkligen när de allra angelägnaste målen eller om åtgärderna icke bliva mera planlösa och utan tillräckligt inre sammanhang? Vad som måste åsyftas är, att tillförlitliga informationer om olika exportmarknaders tillstånd och krav jämt och ständigt lämnas, att dessa informationer på tillfredsställande sätt meddelas vederbörande officiella organ, producenter och exportörer, att på grund av dessa informationer nödiga krav på ändring i bestående förhållanden rörande exportvarans kvalitet, kvantitet och utskeppning m. m. med all möjlig styrka göras aktuella för i förekommande fall statsmakterna och producenter respektive exportörer. Detta skulle kunna kallas den merkantila sidan av frågan. För dess lösning kräves alltså dels en väl avvägd utrikes informationsrepresentation och dels något organ här hemma, som på tillfredsställande sätt kunde förmedla förbindelserna mellan å ena sidan den utrikes informationsrepresentationen och å andra sidan våra inländska officiella organ på hithörande område samt produktion och export. Härtill kommer frågans tekniska sida, d. v. s. åtgärder till vinnande av bättre teknik genom försöksverksamhet och upplysning. Denna sida av saken har givetvis en större räckvidd än enbart den, som betingas av exportförhållandena. Åtskilliga av hithörande problem äro dessutom redan under utredning, varför denna del av förevarande spörsmål icke skall beröras här.

Vidkommande här förevarande fråga om åtgärder för vinnande av bättre merkantila förhållanden vid vår jordbruksexport uppställer sig först spörsmålet, huruvida vår nuvarande utrikesrepresentation för jordbruksinformation är tillfredsställande. Den utgjordes före 1924 av en lantbrukskonsulent i London respektive Berlin och utgöres numera av en dylik i vardera av städerna London och Riga. Dessa konsulenter hava emellertid icke allenast att taga befattning med merkantila spörsmål utan även att följa jordbrukets utveckling inom respektive länder. Med den mycket betydande utvecklingen av jordbrukstekniken, som skett och som alltmera främjas av vetenskapliga hjälpmedel, torde det emellertid numera knappast vara möjligt att i utlandet hålla i detta avseende tillräckligt kvalificerade observatörer, för att denna uppgift skulle kunna med verklig framgång fyllas av ett organ för vår utrikes lantbruksinformation. Det bör därför vara nödvändigt att kontakten med jordbrukets tekniska utveckling i främmande länder härefter överlämnas åt vederbörande vetenskapliga institutioner och läroanstalter här hemma. Genom ett begränsande av uppgiften för våra lantbrukskonsulenter till de mera ekonomiska spörsmålen skulle utan tvivel vinnas större förutsättningar för en god informationsverksamhet genom att splittning på flera områden undvekes. Med anläggande av nyss antydda åsikt angående uppgiften för vår utrikes lantbruksinformation följer, att en dylik informationsverksamhet bör upprättas allenast i länder, där en mera betydande avsättning av svenska jordbruksprodukter är möjlig. Sådana länder äro England och Tyskland men däremot knappast de baltiska staterna, enär dessa själva äro övervägande jordbruksidkande. Den avsättning av förädlad avel av djur och

utsäden från Sverige, som kan tänkas ifrågakomma i dessa länder, lärer icke kunna motivera bibehållande av en svensk lantbrukskonsulent därstädes. Där- emot kan det vara möjligt, att svensk industri och handel kan behöva en repre- sentant i förenämnda länder. Men anslag härtill synes icke böra uppföras under nionde huvudtiteln.

På grund av vad sålunda anförts, bör det kunna ifrågasättas, huruvida icke en närmare undersökning tarvas angående dels i vilka länder vårt land bör upp- rätthålla organ för lantbruksinformation och dels dylika organs uppgifter, or- ganisation och ställning till såväl vederbörande svenska beskickning som lant- bruksstyrelsen. Att inrätta en ny lantbrukskonsulentbefattning utan samband med ett övervägande av nyssnämnda frågor synes icke böra ske. Och även om skäl talar för inrättandet på nytt av en lantbrukskonsulentbefattning i Berlin, synes överhängande brådska därvidlag icke vara för handen, då en dylik be- fattning därstädes indrogs för allenast tre år sedan.

Våra lantbrukskonsulenter i utlandet sortera under lantbruksstyrelsen. Dit sändas deras iakttagelser och förslag; denna styrelse tillkommer det att göra lantbrukskonsulenternas arbete fruktbarande här hemma. Att lantbruksstyrel- sen saknar en för dessa uppgifter lämpad organisation, torde emellertid ligga i öppen dag. Hithörande frågor torde ankomma på styrelsens lantbruksbyrå, vilken i ovanligt hög grad är överlastad med rent administrativa spörsmål. Något särskilt organ för informationernas vidare befordran till den större all- mänheten har styrelsen knappast. Ej heller har styrelsen något organ, som kan övervaka och ingripa ledande och sammanhållande i jordbrukets exportförhål- landen. Att här är ett område, där ett särskilt övervägande kan vara behövt, torde vara tydligt.

Emellertid finnes inom lantbruksstyrelsen en institution, som måhända kunde omändras för här ifrågavarande syften, nämligen statskonsulentinstitutionen. Denna torde numera hava i stor utsträckning överlevat sig själv ifråga om sin ursprungliga huvuduppgift. Statskonsulenterna hava ju egentligen att intaga en ledande ställning ifråga om tillgängliggörande av de tekniska och veten- skapliga framstegen å jordbrukets område. Att detta numera är en omöjlig uppgift med hänsyn dels till den stora specialisering, som skett å detta område såväl som på alla andra, och dels till det alltför vidlyftiga arbetsfältet, torde vara en allmän mening. Den är också onödig efter tillkomsten av centralan- stalten och hushållningssällskapens stora konsulentstab, så mycket mera som statskonsulenternas ställning till hushållningssällskapens konsulenter är ganska oklar. Följden har blivit, att de tre husdjurskonsulenterna numera i väsentlig mån sysselsättas med att leda avelsarbetet inom sina respektive områden. Men frågan är väl, om icke dessa uppgifter skulle kunna helt övertagas av avels- föreningarna och deras jämte hushållningssällskapens konsulenter. Beträffande statens mejerikonsulent torde i stort sett gälla andra förhållanden. Av omstän- digheternas makt har dennes arbete kommit att mer och mer inriktas på att tillvarataga smörexportens intresse, varför på detta speciella område torde före-

ligga mera av ledning än på andra. Särskilt synes bristen på motsvarande ingripande ifråga om fläskexporten hava varit nog så påtaglig.

Vad som nu anförts, torde alltså visa, att ett övervägande bör ske av möjligheterna att skapa ett mera effektivt centralorgan för tillgodogörande inom landet av vår utländska lantbruksinformationsverksamhet, varvid torde kunna ifrågasättas, om ej den nuvarande statskonsulentinstitutionen borde omändras för detta ändamål.

I samband med en dylik undersökning torde ävenledes böra utredas möjligheterna till ett mera organiserat samarbete mellan nyssnämnda centralorgan och hushållningssällskapens husdjurskonsulenter samt eventuellt konsulenter hos smörprovningarna. Grunderna för ett dylikt samarbete kunde måhända lämpligast ordnas genom villkor för statsanslagen till nyssnämnda konsulenter.

Att det knappast kan anses lämpligt att inrätta en sådan alldeles ny anordning, som anställandet av konsulenter hos smörprovningarna innebär, före vidtagandet av en närmare utredning av sambandet mellan statens olika åtgärder till den animaliska jordbruksexportens fromma, torde ligga i öppen dag.

På grund av vad vi sålunda anförts, få vi hemställa,

att riksdagen ville, med avslag på vad i årets statsverksproposition under nionde huvudtiteln, punkterna 89 och 90, föreslås om dels inrättandet av en lantbrukskonsulentbefattning i Berlin och dels anslag till anställandet av konsulenter hos svenska smörprovningarna, hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande lämpligaste anordningar för ej mindre inhämtande av information i utlandet angående förutsättningar och möjligheter för exporten av svenska jordbruksprodukter än även dylik informations tillgodogörande här i landet samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 20 januari 1927.

Nils Adler.

Anders Paulsen.

Nils Olsson

i Rödningberg.

Abel Andersson.